

Den særlige efteruddannelsesindsats for lærere på erhvervsfaglige uddannelser

Lærernes oplevede læringsudbytte

Den særlige efteruddannelsesindsats for lærere på erhvervsfaglige uddannelser

Lærernes oplevede læringsudbytte

2009

**Den særlige efteruddannelsesindsats for
lærere på erhvervsfaglige uddannelser**

© 2009 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:

EVA sætter komma efter Dansk Sprognævn's anbefalinger, dvs. at der som hovedregel ikke sættes komma foran ledsætninger.

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-551-5

Indhold

1	Resume	5
2	Indledning	7
2.1	Formål	7
2.2	Den anvendte metode	7
2.3	Om rapporten	8
3	Resultater af undersøgelsen	9
3.1	Lærernes oplevede udbytte af forskellige efteruddannelsesformer	9
3.1.1	Lærernes oplevede udbytte af efteruddannelse inden for syv indsatsområder	12
3.2	Efteruddannelsesaktiviteternes indvirkning på praksis	14
3.2.1	Lærernes praksis i forhold til de syv indsatsområder	14
3.3	Barrierer for praksisanvendelse af læringsudbytte	16
3.4	Efteruddannelsesindsatsen samlet set	18

1 Resume

I denne rapport undersøges effekten af den særlige efteruddannelsesindsats for lærere på erhvervsfaglige uddannelser. Med effekt menes i denne sammenhæng lærernes oplevede læringsudbytte af efteruddannelsesaktiviteter i tilknytning til den særlige efteruddannelsesindsats, herunder på hvilke områder og i hvilken grad EUD-lærerne har oplevet et udbytte af deres deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter i 2008 i tilknytning til den særlige efteruddannelsesindsats.

Evalueringen bygger på dokumentationsmateriale fra en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på erhvervsfaglige uddannelser.

Overordnede konklusioner

Evalueringen viser at EUD-lærerne samlet set har oplevet et stort udbytte af deres deltagelse i den særlige efteruddannelse. 75 % af de deltagende lærere eller derover vurderer at de har haft stort udbytte eller noget udbytte af efteruddannelsesaktiviteterne i 2008, mens 25 % eller derunder vurderer at de har haft mindre udbytte eller intet udbytte af aktiviteterne i tilknytning til den særlige efteruddannelsesindsats i 2008. Dokumentationsmaterialet viser at lærerne oplever især at have haft et stort udbytte af kompetencegivende fag på diplomuddannelser e.l. kurser der udløser ECTS-point, og af efteruddannelsesaktiviteter inden for indsatsområderne *Opdatering af faglig og teknologisk viden, It-kompetencer, herunder EUD-it og Internationale kompetencer*.

Evalueringen viser ligeledes at EUD-lærerne i vid udstrækning oplever at de gør brug af de kompetencer de har trænet og udviklet som følge af den særlige efteruddannelsesindsats i 2008. 66 % af de deltagende lærere eller derover vurderer at deres deltagelse i den særlige efteruddannelse i 2008 i høj grad eller i nogen grad har haft indvirkning på deres undervisningspraksis. Endvidere tilkendegiver 70 % af de deltagende lærere at de er enige eller overvejende enige i at efteruddannelsesaktiviteterne har sat sig synlige spor i deres praksis. Det er dog værd at tage med i betragtning at lærerne er blevet konfronteret med spørgsmålene i april 2009 hvor den langsigtede effekt endnu ikke nødvendigvis er fuldt ud realiseret.

Endelig afdækker dokumentationsmaterialet at der er en positiv sammenhæng mellem indsatsområder for den særlige efteruddannelsesindsats på den ene side og lærernes oplevelse af områder hvor praksis er blevet bedre som følge af deltagelse i den særlige efteruddannelse på den anden. En stor andel af lærerne der har deltaget i aktiviteter inden for indsatsområdet *Fastholdelse af eleverne i uddannelsen*, oplever fx en bedre praksis i forhold til at vejlede elever med sociale eller psykologiske vanskeligheder i uddannelsesmæssige spørgsmål.

Centrale opmærksomhedspunkter

Som fremadrettet opmærksomhedspunkt peger Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) på det utilsigtede asymmetriske efteruddannelsesmønster som fremgår af dokumentationsmaterialet når man analyserer fordelingen af efteruddannelsesformer fordelt på skoletyper. 41 % af de deltagende lærere ansat på social- og sundhedsskoler har taget kompetencegivende fag på diplomuddannelser eller ECTS-point-udløsende kurser i 2008, mens blot 14 % og 15 % af de deltagende lærere ansat på hhv. tekniske skoler og handelsskoler har taget efteruddannelse på lignende niveau i 2008. Dette kan muligvis forklare hvorfor der er en forholdsvis stor spredning i lærernes vurderinger af hvor stort et udbytte de har haft af deltagelse i særlige efteruddannelsesaktiviteter afhængigt af hvilken skoletype de er ansat på. En større andel af lærerne ansat på hhv. social- og

sundhedsskoler og landbrugsskoler tilkendegiver, sammenlignet med lærere ansat på andre skoletyper, at de oplever at have fået et tilfredsstillende udbytte af deres efteruddannelsesaktiviteter i 2008, hhv. 91 % og 91 %. Den tilsvarende andel blandt lærerne ansat på kombinationsskoler, tekniske skoler og handelsskoler er hhv. 81 %, 75 % og 72 %.

I forhold til skolebaseret efteruddannelse og jobswop/praktik kan der desuden være grund til at foretage grundigere undersøgelser der kan forklare den forholdsvis høje procentandel af de deltagende lærere som her svarer at de har haft mindre udbytte eller intet udbytte af efteruddannelsesindsatsen, hhv. 25 % og 21 %. Det samme gør sig gældende for flere af de pædagogiske indsatsområder, bl.a. *Differentiering af undervisningen*, *Fastholdelse af eleverne i uddannelsen* og *Særlige pædagogiske funktioner* hvor hhv. 22 %, 21 % og 19 % af de deltagende EUD-lærere vurderer at de har haft mindre udbytte eller intet udbytte af efteruddannelsesindsatsen.

Endelig afdækker evalueringen et behov for yderligere belysning og analyse af de omstændigheder som de deltagende lærere har oplevet som barrierer for at omsætte læringsudbyttet af den særlige efteruddannelsesindsats i 2008 til velfungerende praksis. Fx vurderer 56 % af de deltagende lærere at mangel på ressourcer på skolen i høj grad eller i nogen grad har optrådt som en barriere i forhold til at omsætte læringsudbyttet af den særlige efteruddannelse i 2008 til praksis.

2 Indledning

I forbindelse med *Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen og opfølgning på velfærdsaftalen* i november 2006 blev der afsat i alt 225 millioner kr. i perioden 2007-09 til en styrkelse af de faglige og pædagogiske kompetencer hos lærere der underviser på erhvervsfaglige uddannelser. En del af disse midler skulle bruges på en særlig faglig og pædagogisk efteruddannelsesindsats.

Med denne rapport fremlægger EVA resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på erhvervsfaglige uddannelser. Undersøgelsen fokuserer på lærernes oplevelse af udbyttet af den særlige efteruddannelsesindsats. Rapporten vil kunne bidrage til den samlede evaluering af initiativer til styrkelse af de faglige og pædagogiske kompetencer hos lærere der underviser på erhvervsfaglige uddannelser, som Afdelingen for erhvervsfaglige uddannelser under Undervisningsministeriet gennemfører.

2.1 Formål

Formålet med rapporten er dobbelt. Ud over at kunne bidrage konkret til Undervisningsministeriets evaluering af den særlige efteruddannelsesindsats for lærere på erhvervsfaglige uddannelser indgår rapporten i et projekt som EVA iværksatte med sin handlingsplan for 2008. Formålet med dette projekt er at vurdere skolernes brug af efteruddannelse/kompetenceudvikling. Ifølge projektbeskrivelsen skal projektet dels:

- Afdække hvilke kompetencer lærerne har udviklet på baggrund af deres deltagelse i aktiviteter som følge af den særlige efteruddannelsesindsats. Fokus vil være på den oplevede effekt af efteruddannelsesindsatsen, dvs. lærernes vurderinger af hvordan efteruddannelsen har sat sig spor i deres pædagogiske og faglige viden, færdigheder og holdninger.
- Vurdere skolernes arbejde med at omsætte lærernes kompetenceudvikling til praksis i forlængelse af gennemført efteruddannelse. Fokus vil være på hvilke praktiske og organisatoriske forhold der hhv. styrker og hæmmer udmøntningen af lærernes kompetenceudvikling i praksis. Ved at fremdrage eksempler på god praksis vil undersøgelsen endelig give inspiration til hvordan skolerne kan arbejde med deres procedurer og praksis i forhold til kompetenceudvikling.

Denne rapport bidrager især til at opfylde den første del af formålet og giver desuden input til den anden del af formålet.

For at kunne opfylde begge dele af formålet har EVA til hensigt at følge op på spørgeskemaundersøgelsen der afrapporteres i denne rapport, med besøg på et antal skoler. Skolerne udvælges så forskellige skoletyper (handelskoler, tekniske skoler, landbrugsskoler og social- og sundhedsskoler) er repræsenteret. Formålet med skolebesøgene er at uddybe og nuancere resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen med særligt fokus på muligheder og barrierer for at nyttiggøre gennemført kompetenceudvikling i praksis.

Den samlede undersøgelse forventes afsluttet i 3. kvartal i 2009.

2.2 Den anvendte metode

Denne rapport bygger på en kvantitativ webbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt en stikprøve af EUD-lærere der i 2008 har deltaget på efteruddannelseskurser finansieret af globaliseringspuljens særlige efteruddannelsesindsats. NIRAS Konsulenterne har i perioden marts-april 2009 stået for den praktiske gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen.

Formålet med spørgeskemaundersøgelsen var at undersøge hvilket læringsudbytte EUD-lærerne har haft af deres deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter finansieret af globaliseringspuljens særlige efteruddannelsesindsats. Herunder skulle spørgeskemaundersøgelsen afdække:

- Hvilke pædagogiske og faglige kompetencer lærerne har udviklet gennem efteruddannelse.
- Hvorvidt og hvordan de udviklede kompetencer er blevet brugt i den daglige tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen.

På baggrund af en e-mail til lederne på samtlige danske erhvervsskoler har skolerne formidlet kontaktoplysninger til NIRAS Konsulenterne om de lærere der indgår i målgruppen, dvs. de lærere der har deltaget i efteruddannelsesaktiviteter finansieret af globaliseringspuljens særlige efteruddannelsesindsats. Der tages imidlertid forbehold for at den enkelte lærer ikke nødvendigvis har været klar over om gennemførte efteruddannelsesaktiviteter har været finansieret af puljens særlige efteruddannelsesindsats eller ej. Lærernes besvarelser vil derfor kunne omfatte flere efteruddannelsesaktiviteter end dem der er omfattet af den særlige efteruddannelsesindsats.

I alt er der indsamlet kontaktoplysninger om lærere fra 88 ud af 98 skoler. Blandt disse blev der ved simpel tilfældig udvælgelse udtrukket 920 lærere der modtog et spørgeskema. Blandt disse lærere er der opnået en samlet høj svarprocent på 73 %. De deltagende lærere fordeler sig som vist i tabel 1.

Tabel 1
Svarfordelinger

	Antal besvarelser	Svarprocent
Lærere på handelsskoler	134	72 %
Lærere på landbrugsskoler	11	73 %
Lærere på kombinationsskoler	158	75 %
Lærere på social- og sundhedsskoler	97	66 %
Lærere på tekniske skoler	254	75 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

NIRAS Konsulenterne vurderer ikke at der er nævneværdige skævheder i data, og dette sammenholdt med den høje svarprocent får NIRAS Konsulenterne til at vurdere at datakvaliteten samlet set er god. En mere uddybende beskrivelse af den anvendte metode findes i bilaget til denne rapport *Spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på erhvervsfaglige uddannelser vedr. efteruddannelse*. Bilaget indeholder også frekvenstabeller for alle spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen og udvalgte krydstabeller.

2.3 Om rapporten

Denne rapport er udarbejdet af en projektgruppe på EVA. Projektgruppen består af:

- Metodekonsulent Mikkel Bergquist
- Evalueringskonsulent Peter Toft
- Evalueringskonsulent Rikke Sørup (projektleder).

Rapporten indeholder kommenterede frekvenstabeller og beskrivelser af udvalgte krydskørsler. Af krydskørslerne vil det fremgå om der er signifikante forskelle. Når det fremgår af rapporten at et kryds er signifikant, betyder det at sammenhængen mellem de pågældende to variable er signifikant ved et 0,05 signifikansniveau.

Rapporten afdækker EUD-lærernes oplevede læringsudbytte af deres deltagelse i aktiviteter i tilknytning til den særlige efteruddannelsesindsats (afsnit 3.1), herunder om og i hvilken grad udbyttet af efteruddannelsesaktiviteterne har sat sig synlige spor i lærernes undervisningspraksis (afsnit 3.2). Rapporten belyser desuden i hvilken grad forskellige forhold har virket som barrierer for at omsætte læringsudbyttet af den særlige efteruddannelse i 2008 til praksis (afsnit 3.3). Afslutningsvis afrapporteres lærernes holdning til efteruddannelsesindsatsen på baggrund af en række overordnede spørgsmål (afsnit 3.4). En oversigt over rapportens væsentligste resultater fremgår af resumeet i kapitel 1.

3 Resultater af undersøgelsen

I evalueringssammenhæng skelnes der ofte mellem evalueringer der undersøger resultaterne af en given indsats på kort sigt og indsatsens effekter på langt sigt. Der skelnes desuden ofte mellem effekt som en målbar kvantificerbar størrelse på den ene side og effekt som en oplevet størrelse på den anden.

Denne rapport har fokus på den oplevede effekt på kort sigt. Resultaterne af undersøgelsen baserer sig på det øjeblikbillede en spørgeskemaundersøgelse giver, og kan dermed ikke afdække en langsigtet effekt da det ville kræve længere observationstid og flere dokumentationskilder – bl.a. en kontrolgruppe der ikke har modtaget efteruddannelse som følge af den særlige efteruddannelsesindsats. Evalueringen baserer sig desuden på lærernes oplevede udbytte af den særlige efteruddannelse og undersøger derfor udelukkende effekten på baggrund af en oplevet læringseffekt. Hvorvidt og i hvilken grad der rent faktisk indtræder en målbar effekt som følge af lærernes oplevelser af udbytte og effekt ligger derfor uden for denne evaluerings rammer at besvare.

De hovedspørgsmål om effekt som denne undersøgelse adresserer, er dermed følgende:

- 1 Hvor og i hvilken grad oplever lærere på erhvervsfaglige uddannelser udbytte af de efteruddannelsesaktiviteter de i 2008 deltog i som følge af den særlige efteruddannelsesindsats?
- 2 Hvor og i hvilken grad oplever lærerne at udbyttet sætter synlige spor i den daglige tilrettelæggelse og afvikling af undervisningen?
- 3 Hvilke forhold virker ifølge lærerne som barrierer for at omsætte læringsudbyttet af den særlige efteruddannelse til velfungerende praksis, og i hvilken grad?

Spørgsmålene har været ledetråde i undersøgelsens tilrettelæggelse og fungerer som strukturerende princip for afrapporteringen af resultaterne.

3.1 Lærernes oplevede udbytte af forskellige efteruddannelsesformer

Spørgeskemaundersøgelsen inddeler EUD-lærernes deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter som følge af den særlige efteruddannelsesindsats 2008 i fire hovedformer:

- 1 Faglige eller pædagogiske arrangementer afholdt af skolen
- 2 Efteruddannelseskurser afholdt af en ekstern udbyder
- 3 Fag på diplomuddannelse eller lignende kurser der udløser ECTS-point
- 4 Jobswoop/praktik på en virksomhed eller institution.

Tabel 2 viser procentandelen af de deltagende lærere i spørgeskemaundersøgelsen der i 2008 deltog i de fire hovedformer for efteruddannelse fordelt på institutionstype. Denne tabel og flere af de efterfølgende tabeller viser fordelingen af forskellige efteruddannelsesformer. Da spørgeskemaet kun er sendt ud til de lærere der ifølge lederne har deltaget i aktiviteter i forbindelse med den særlige efteruddannelsesindsats, og da lærerne ikke nødvendigvis ved hvilke aktiviteter der er forbundet hermed, viser tallene kun i meget begrænset omfang det absolutte omfang af efteruddannelsesaktiviteter.

Tabel 2
EUD-lærernes deltagelse i efteruddannelsesformer i 2008 – fordelt på institutionstyper

	Tekniske skoler (n = 245-247)	Handelsskoler (n = 130-132)	Social- og sundhedsskoler (n = 92-93)	Landbrugsskoler (n = 11)	Kombinations- skoler (n = 151-154)	I alt på tværs af institutionstyper (n = 630-637)
Faglige eller pædagogiske arrangementer afholdt af skolen	79 %	89 %	87 %	91 %	79 %	82 %
Efteruddannelseskurser afholdt af en ekstern udbyder	65 %	67 %	56 %	82 %	61 %	63 %
Fag på diplomuddannelse e.l. kurser der udløser ECTS-point	13 %	15 %	41 %	27 %	16 %	19 %
Jobswop/praktik på en virksomhed eller institution	6 %	8 %	4 %	18 %	3 %	6 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

Note: Respondenterne har haft mulighed for at sætte flere kryds. Tallene summerer derfor ikke til 100 %.

Tabel 2 viser at faglige eller pædagogiske arrangementer afholdt af skolen er den efteruddannelsesform som flest lærere i 2008 har deltaget i. Afhængigt af institutionstype deltog mellem 79 % og 91 % af lærerne i 2008 i denne form for efteruddannelse. På tværs af uddannelsesstyperne deltog i alt 82 % i denne efteruddannelsesform i 2008.

Hovedparten af lærerne har desuden deltaget i efteruddannelseskurser afholdt af en ekstern udbyder i 2008. På tværs af uddannelsesstyperne deltog i alt 63 % i denne efteruddannelsesform i 2008. 9 ud af 11 lærere ansat på landbrugsskolerne (82 %) deltog i aktiviteter af denne type, mens lidt over halvdelen (56 %) af lærerne ansat på social- og sundhedsskolerne gjorde det samme.

Blandt de deltagende lærere ansat på social- og sundhedsskoler er andelen der i 2008 læste fag på en diplomuddannelse eller tog kurser der udløser ECTS-point, 41 %. Dette er den største procentandel sammenlignet med andelen blandt lærere ansat på hhv. landbrugsskoler (27 %), kombinationsskoler (16 %), handelsskoler (15 %) og tekniske skoler (13 %). På tværs af uddannelsesstyperne deltog i alt 19 % i denne efteruddannelsesform i 2008.

Jobswop/praktik er den efteruddannelsesform som færrest lærere i 2008 medvirkede i. 18 %, svarende til to af de deltagende lærere ansat på landbrugsskoler, deltog i denne efteruddannelsesform i 2008, hvilket er den største procentandel sammenlignet med andelen blandt lærere ansat ved de andre institutionstyper (mellem 3 % og 8 %). På tværs af uddannelsesstyperne deltog i alt 6 % i denne efteruddannelsesform i 2008.

I spørgeskemaundersøgelsen blev lærerne der i 2008 deltog i en eller flere af disse efteruddannelsesformer, bedt om at vurdere deres udbytte af deltagelsen i disse efteruddannelsesaktiviteter. Tabel 3 viser resultatet af lærernes vurderinger fordelt på de fire hovedformer for efteruddannelse.

Tabel 3
EUD-lærernes vurderinger af udbyttet af den særlige efteruddannelse 2008 – fordelt på fire efteruddannelsesformer

Hvilket udbytte vurderer du samlet set at have haft af:

	Stort udbytte	Noget udbytte	Mindre udbytte	Intet udbytte	I alt
Faglige eller pædagogiske arrangementer afholdt af skolen i 2008? (n = 511)	25 %	50 %	21 %	4 %	100 %
Efteruddannelseskurser afholdt af en ekstern udbyder i 2008? (n = 395)	41 %	46 %	10 %	4 %	100 %
Fag på diplomuddannelse e.l. kurser der udløser ECTS-point i 2008? (n = 114)	65 %	27 %	6 %	2 %	100 %
Jobswop/praktik på en virksomhed eller institution i 2008? (n = 34)	44 %	35 %	12 %	9 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

Et flertal på i alt 75 % af de lærere der har deltaget i faglige eller pædagogiske arrangementer afholdt af skolen i 2008, angiver at de har haft stort udbytte eller noget udbytte af efteruddannelsesformen, mens et mindretal på i alt 25 % har haft mindre udbytte eller intet udbytte af denne efteruddannelsesform i 2008.

I alt 87 % af de lærere der i 2008 deltog i efteruddannelseskurser afholdt af en ekstern udbyder, vurderer at de har haft stort udbytte eller noget udbytte af aktiviteterne. I alt 14 % vurderer at de har haft mindre udbytte eller intet udbytte af denne efteruddannelsesform i 2008.

I alt 92 % af de lærere der har gennemført fag på en diplomuddannelse eller lignende kurser der udløser ECTS-point, har haft stort udbytte eller noget udbytte af dette, mens et mindretal på 8 % angiver at have haft mindre udbytte eller intet udbytte af denne efteruddannelsesform i 2008.

Blandt de 34 EUD-lærere der har gennemført jobswop/praktik på en virksomhed eller institution, vurderer i alt 79 % at have haft stort udbytte eller noget udbytte heraf i 2008. I alt 21 % vurderer at have haft mindre udbytte eller intet udbytte af denne efteruddannelsesform i 2008.

Undersøgelsen viser altså at det oplevede udbytte af deltagelse i diplomuddannelser eller lignende kurser der udløser ECTS-point er størst sammenlignet med de andre efteruddannelsesformer. I alt 65 % af lærerne vurderer at de har haft stort udbytte af denne efteruddannelsesform. 44 % af lærerne vurderer at have haft et stort udbytte af jobswop/praktik i virksomhed eller institution, mens hhv. 41 % og 25 % af lærerne angiver at have haft et stort udbytte af efteruddannelseskurser afholdt af en ekstern udbyder og af faglige eller pædagogiske arrangementer afholdt af skolen.

Yderligere analyse af datamaterialet viser kun et enkelt tilfælde af statistisk signifikant sammenhæng når lærernes besvarelser vedrørende udbytte af de fire efteruddannelsesformer krydses med oplysninger om hvilken skoletype de er ansat på. En forholdsvis større andel af lærerne ansat på landbrugsskoler og social- og sundhedsskoler, hhv. 100 % og 96 %, vurderer at de har haft stort udbytte eller noget udbytte af efteruddannelseskurser afholdt af en ekstern udbyder. Der kan ikke påvises nogen forskel mellem lærernes udbytte institutionstyperne imellem med hensyn til de tre øvrige efteruddannelsesformer.

Spørgeskemaundersøgelsen viser ingen statistisk signifikante sammenhænge når lærernes besvarelser vedrørende udbytte af de fire efteruddannelsesformer krydses med oplysninger om deres uddannelsesbaggrund eller anciennitet.

3.1.1 Lærernes oplevede udbytte af efteruddannelse inden for syv indsatsområder

Den særlige efteruddannelsesindsats skal i forlængelse af den politiske aftale falde inden for følgende syv indsatsområder:

- 1 Differentiering af undervisningen
- 2 Den pædagogiske dimension i kontakten med eleverne
- 3 Fastholdelse af eleverne i uddannelsen
- 4 Opdatering af faglig og teknologisk viden
- 5 Særlige pædagogiske funktioner
- 6 Internationale kompetencer
- 7 It-kompetencer, herunder EUD-it.

Tabel 4 viser procentandelen af de deltagende lærere i spørgeskemaundersøgelsen der i 2008 deltog i efteruddannelsesaktiviteter inden for de syv indsatsområder fordelt på institutionstype.

Tabel 4
EUD-lærernes deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter i tilknytning til de syv indsatsområder 2008 – fordelt på institutionstype

	Tekniske skoler (n = 240)	Handelsskoler (n = 127)	Social- og sundhedsskoler (n = 90)	Landbrugsskoler (n = 11)	Kombinations- skoler (n = 145)	I alt på tværs af institutionstyper (n = 613)
Differentiering af undervisningen	23 %	41 %	38 %	27 %	31 %	31 %
Den pædagogiske dimension i kontakten med eleverne	29 %	54 %	63 %	55 %	43 %	43 %
Fastholdelse af eleverne i uddannelsen	39 %	61 %	60 %	36 %	46 %	48 %
Opdatering af faglig og teknologisk viden	40 %	32 %	23 %	55 %	36 %	35 %
Særlige pædagogiske funktioner	21 %	24 %	37 %	9 %	23 %	24 %
Internationale kompetencer	3 %	13 %	2 %	9 %	4 %	5 %
It-kompetencer, herunder EUD-it	19 %	21 %	6 %	9 %	15 %	16 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

Note: Respondenterne har haft mulighed for at sætte flere kryds. Tallene summerer derfor ikke til 100 %.

Tabel 4 viser at næsten halvdelen af de deltagende EUD-lærere deltog i efteruddannelsesaktiviteter i 2008 med tilknytning til indsatsområderne *Fastholdelse af eleverne i uddannelsen* (48 %) og *Den pædagogiske dimension i kontakten med eleverne* (43 %). Omkring en tredjedel (hhv. 35 % og 31 %) deltog i efteruddannelsesaktiviteter inden for indsatsområderne *Opdatering af faglig og teknologisk viden* og *Differentiering af undervisningen*. Hhv. 24 %, 16 % og 5 % af lærerne deltog i efteruddannelsesaktiviteter inden for indsatsområderne *Særlige pædagogiske funktioner*, *It-kompetencer, herunder EUD-it* og *Internationale kompetencer*.

Tabellen viser samtidig en stor spredning i lærernes deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter fordelt på indsatsområder afhængigt af hvilken type skole de er ansat på. Indsatsområder med et pædagogisk indhold fylder fx forholdsvis mindre på tekniske skoler sammenlignet med de øvrige skoletyper.

Hvor handels- og social- og sundhedsskoler har en høj deltagerprocent inden for indsatsområder med et pædagogisk indhold sammenlignet med de andre skoletyper, har tekniske skoler og landbrugsskoler til gengæld i sammenligning med andre skoletyper en høj deltagerprocent inden for indsatsområdet *Opdatering af faglig og teknologisk viden*. It-indsatsområdet fylder forholdsvis mere på handelsskoler og tekniske skoler end på de andre skoletyper.

I spørgeskemaundersøgelsen blev EUD-lærerne bedt om at vurdere udbyttet af deres efteruddannelse inden for et eller flere af indsatsområderne i 2008. Tabel 5 viser resultatet af lærernes vurderinger fordelt på de syv indsatsområder som den særlige efteruddannelsesindsats i 2008 faldt inden for. Tabellen viser besvarelsene blandt de lærere der har angivet at have gennemført efteruddannelse inden for de respektive områder.

Tabel 5
EUD-lærernes vurderinger af udbyttet af den særlige efteruddannelse 2008 – fordelt på indsatsområder

Hvilket udbytte vurderer du samlet set at have haft af efteruddannelse inden for:

	Stort udbytte	Noget udbytte	Mindre udbytte	Intet udbytte	I alt
Indsatsområdet Differentiering af undervisningen i 2008? (n = 180)	26 %	52 %	19 %	3 %	100 %
Indsatsområdet Den pædagogiske dimension i kontakten med eleverne i 2008? (n = 253)	20 %	61 %	15 %	3 %	100 %
Indsatsområdet Fastholdelse af eleverne i uddannelsen i 2008? (n = 285)	21 %	58 %	19 %	2 %	100 %
Indsatsområdet Opdatering af faglig og teknologisk viden i 2008? (n = 203)	39 %	50 %	9 %	2 %	100 %
Indsatsområdet Særlige pædagogiske funktioner i 2008? (n = 139)	31 %	50 %	14 %	5 %	100 %
Indsatsområdet Internationale kompetencer i 2008? (n = 29)	38 %	45 %	17 %	0 %	100 %
Indsatsområdet It-kompetencer, herunder EUD-it i 2008? (n = 94)	27 %	56 %	12 %	5 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

Tabellen viser at hovedparten af EUD-lærerne (mellem 78 % og 89 %) tilkendegiver at have haft stort udbytte eller noget udbytte af deres efteruddannelse inden for et eller flere af de syv indsatsområder i 2008. Som det fremgår af tabellen, er det efteruddannelse inden for indsatsområderne *Opdatering af faglig og teknologisk viden*, *Internationale kompetencer* og *It-kompetencer, herunder EUD-it*, der ifølge de deltagende lærere vurderes at give det største udbytte idet i alt hhv. 89 %, 83 % og 83 % af lærerne svarer at de har haft stort udbytte eller noget udbytte af disse efteruddannelsesaktiviteter.

3.2 Efteruddannelsesaktiviteternes indvirkning på praksis

I spørgeskemaundersøgelsen blev lærerne bedt om at tage stilling til i hvilken grad de i praksis har gjort brug af læringsudbyttet af de forskellige efteruddannelsesformer de i 2008 deltog i som følge af den særlige efteruddannelsesindsats. Tabel 6 viser lærernes svar.

Tabel 6
EUD-lærernes vurderinger af efteruddannelsens indvirkning på praksis – fordelt på fire efteruddannelsesformer

I hvilken grad har du i praksis gjort brug af de kompetencer du har trænet og udviklet på:

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt
Faglige eller pædagogiske arrangementer afholdt af skolen i 2008? (n = 511)	18 %	48 %	27 %	7 %	100 %
Efteruddannelseskurser afholdt af en ekstern udbyder i 2008? (n = 395)	29 %	48 %	18 %	5 %	100 %
Fag på diplomuddannelse eller lignende kurser der udløser ECTS-point i 2008? (n = 115)	51 %	37 %	7 %	4 %	100 %
Jobswop/praktik på en virksomhed eller institution i 2008? (n = 34)	32 %	35 %	24 %	9 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

Tabellen viser at hovedparten af EUD-lærerne – mellem 66 % og 88 % – svarer at de i høj grad eller i nogen grad i praksis har gjort brug af de kompetencer de har trænet og udviklet på de fire efteruddannelsesformer.

Der er dog betragtelig forskel på lærernes vurderinger af efteruddannelsens indvirkning på praksis afhængigt af efteruddannelsesform. 51 % af de lærere der i 2008 læste fag på en diplomuddannelse eller tog andre kurser der udløser ECTS-point, vurderer at de i høj grad har gjort brug af de kompetencer de har udviklet i tilknytning til efteruddannelsesaktiviteten. Den tilsvarende andel blandt deltagerne i de andre efteruddannelsesformer ligger mellem 18 % og 32 %.

Yderligere analyse af datamaterialet viser ingen statistisk signifikante sammenhænge når lærernes besvarelser vedrørende efteruddannelsesformernes indvirkning på praksis krydses med oplysninger om deres uddannelse, anciennitet eller ansættelsessted.

3.2.1 Lærernes praksis i forhold til de syv indsatsområder

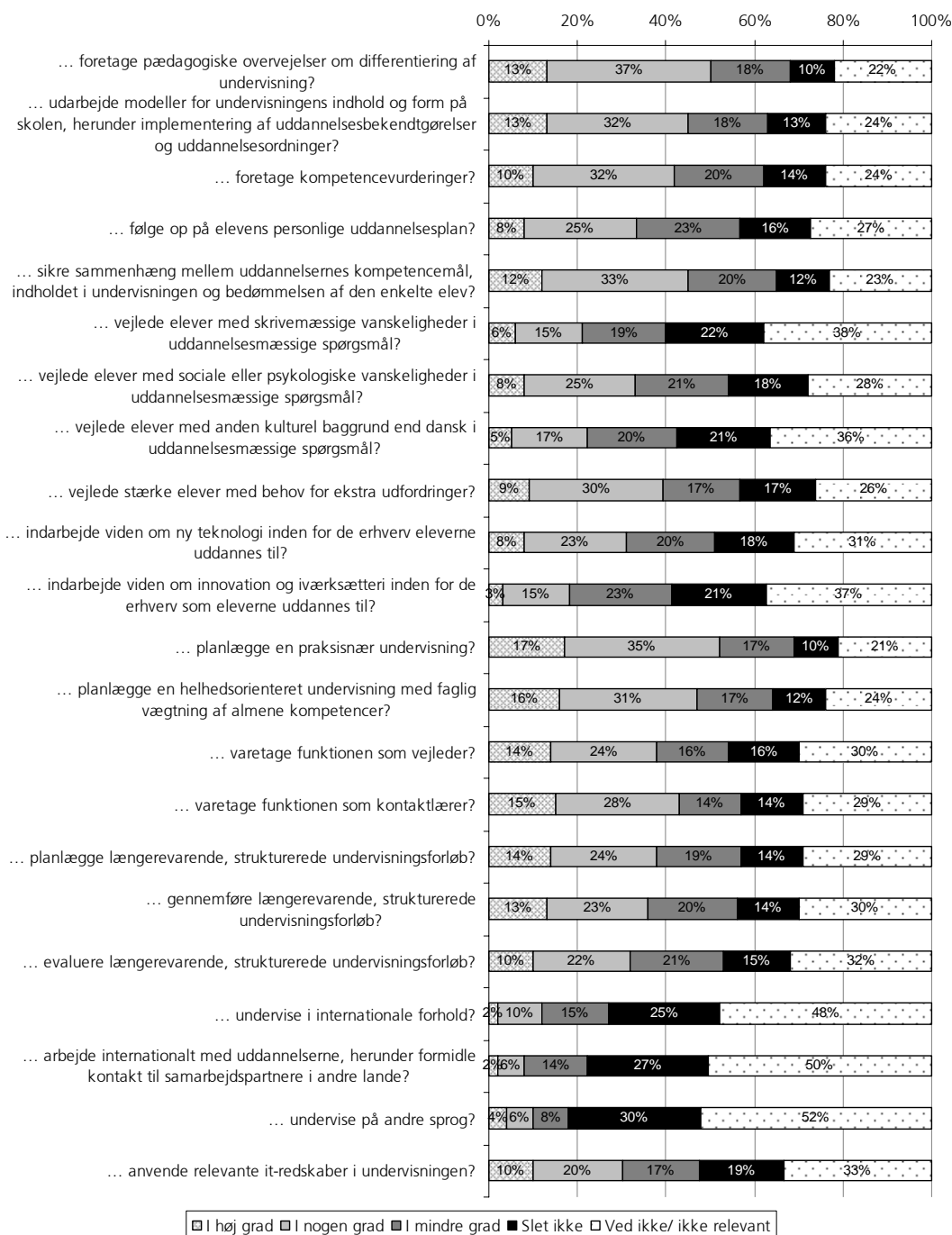
De syv indsatsområder (jf. afsnit 3.1.1) kan nedbrydes til en række operationaliserbare kompetencer. Spørgeskemaundersøgelsen afdækker i hvilken grad EUD-lærerne ifølge egne vurderinger har udviklet disse kompetencer. Figur 1 viser lærernes vurderinger af om de er blevet bedre til en række forhold vedrørende planlægning og udvikling af egen undervisningspraksis som følge af deres deltagelse i den særlige efteruddannelse i 2008.

Alle de lærere der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, har haft mulighed for at besvare spørgsmålsbatteriet uafhængigt af hvilke efteruddannelsesformer og indsatsområder de har deltaget i. Derfor har så mange respondenter valgt at benytte svarmuligheden "Ved ikke/Ikke relevant". Figuren giver dermed et overblik over den samlede effekt af de særlige efteruddannelsesaktiviteter 2008 – fordelt på delområder – ifølge lærernes egne vurderinger.

Figur 1 EUD-lærernes vurderinger af ændret praksis som følge af den særlige efteruddannelse i 2008

(n = 482-509)

I hvilken grad vurderer du at din efteruddannelse i 2008 har gjort dig bedre til at ...

Det fremgår af figuren at mens hovedparten af EUD-lærerne i høj grad eller i nogen grad vurderer at den særlige efteruddannelse i 2008 har gjort dem bedre på en række områder, er der også en betragtelig andel som i forhold til andre områder svarer at de i mindre grad eller slet ikke oplever at den særlige efteruddannelse i 2008 har gjort dem bedre.

Især på tre områder vurderer hovedparten af lærerne at den særlige efteruddannelse i 2008 i mindre grad eller slet ikke har gjort dem bedre. Det drejer sig om områderne:

- At indarbejde viden om innovation og iværksætteri inden for de erhverv som eleverne uddannes til (44 %)

- At arbejde internationalt med uddannelserne, herunder formidle kontakt til samarbejdspartnere i andre lande (41 %)
- At vejlede elever med skrivemæssige vanskeligheder eller anden kulturel baggrund end dansk i uddannelsesmæssige spørgsmål (41 %).

I parentes står angivet procentandelen af EUD-lærerne der i mindre grad eller slet ikke oplever at efteruddannelsesaktiviteterne i 2008 har gjort dem bedre på disse områder.

På den anden side er der tre områder som gør sig bemærket ved at en høj andel af lærere vurderer at de i høj grad eller i nogen grad er blevet bedre på disse områder som følge af den særlige efteruddannelse i 2008. Det drejer sig om områderne:

- At planlægge en praksisnær undervisning (52 %)
- At foretage pædagogiske overvejelser om differentiering af undervisningen (50 %)
- At planlægge en helhedsorienteret undervisning med faglig vægtning af almene kompetencer (47 %).

I parentes står angivet procentandelen af EUD-lærerne der i høj grad eller i nogen grad oplever at efteruddannelsesaktiviteterne i 2008 har gjort dem bedre på disse områder.

EUD-lærernes vurderinger af i hvilken grad de har udviklet kompetencer som følge af den særlige efteruddannelsesindsats, ligger ikke overraskende i naturlig forlængelse af deres deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter i 2008 fordelt på indsatsområder, jf. tabel 5. Fx er det ikke overraskende at en stor andel af lærerne vurderer at efteruddannelsesaktiviteterne i 2008 slet ikke har gjort dem bedre til at undervise i internationale forhold og arbejde internationalt med uddannelserne, set i lyset af at kun 5 % af lærerne har deltaget i efteruddannelsesaktiviteter inden for indsatsområdet *Internationale kompetencer* i 2008. Yderligere analyse af data viser at blandt de forholdsvis få lærere der har deltaget i efteruddannelsesaktiviteter inden for det indsatsområde *Internationale kompetencer*, vurderer 67 % at de i høj grad eller i nogen grad er blevet bedre til at undervise i internationale forhold, 50 % vurderer at de i høj grad eller i nogen grad er blevet bedre til at arbejde internationalt med uddannelsen, herunder formidle kontakt til samarbejdspartnere i andre lande, og 41 % angiver at de i høj grad eller i nogen grad er blevet bedre til at undervise på andre sprog.

Ligeledes viser analysen af datamaterialet at 67 % af de lærere der rent faktisk angiver at have deltaget i efteruddannelse inden for indsatsområdet *It-kompetencer*, vurderer at de i høj grad eller i nogen grad er blevet bedre til at anvende it-redskaber i undervisningen.

Blandt de lærere der har deltaget i efteruddannelsesaktiviteter inden for indsatsområdet *Fastholdelse af eleverne i uddannelsen*, angiver en højere andel end blandt de øvrige lærere, nemlig 50 %, at de i høj grad eller i nogen grad er blevet bedre til at vejlede elever med sociale eller psykologiske vanskeligheder i uddannelsesmæssige spørgsmål. 47 % af disse lærere vurderer at de i høj grad eller i nogen grad er blevet bedre til at vejlede stærke elever med behov for ekstra udfordringer. 29 % og 33 % af lærerne vurderer at de i høj grad eller i nogen grad er blevet bedre til at vejlede hhv. elever med skrivevanskeligheder og elever med anden kulturel baggrund end dansk i uddannelsesmæssige spørgsmål.

3.3 Barrierer for praksisanvendelse af læringsudbytte

EUD-lærerne blev i spørgeskemaundersøgelsen bedt om at forholde sig til eventuelle barrierer for at omsætte udbyttet af efteruddannelsesaktiviteterne i 2008 til praksis. Tabel 9 viser lærernes vurderinger af i hvor høj grad forskellige forhold har virket som barrierer for at omsætte læringsudbyttet af efteruddannelsen i 2008 til praksis.

Tabel 7
EUD-lærernes vurderinger af barrierer for at omsætte læringsudbyttet af efteruddannelsen i 2008 til praksis (n = 498-531)

I hvilken grad har følgende forhold virket som barrierer for at omsætte udbyttet af efteruddannelsesaktiviteter i 2008 til praksis?

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	I alt
Mangel på tid	31 %	40 %	17 %	12 %	100 %
Mangel på ressourcer på skolen	23 %	33 %	25 %	18 %	100 %
Mangel på ledelsesopbakning på skolen	9 %	20 %	30 %	41 %	100 %
Mangel på mulighed for sparring på skolen	11 %	25 %	34 %	30 %	100 %
Efteruddannelsen var for langt fra praksis	5 %	16 %	31 %	48 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

Ifølge hovedparten af de deltagende lærere (i alt 71 %) har mangel på tid i høj grad eller i nogen grad virket som en barriere for at omsætte læringsudbyttet af efteruddannelsen i 2008 til praksis. I alt 29 % af lærerne svarer at mangel på tid i mindre grad eller slet ikke virker som en barriere.

Mangel på ressourcer på skolen er en omstændighed som i alt 56 % af lærerne peger på som en barriere for at omsætte udbyttet af efteruddannelsen til praksis, mens i alt 43 % af lærerne i mindre grad eller slet ikke vurderer dette som en barriere.

I alt 29 % af lærerne vurderer at mangel på ledelsesopbakning på skolen i høj grad eller i nogen grad virker som en barriere for at omsætte læring i forbindelse med efteruddannelse til praksis. Hovedparten af lærerne (i alt 71 %) vurderer at mangel på ledelsesopbakning på skolen i mindre grad eller slet ikke virker som en barriere.

Mangel på mulighed for sparring på skolen er et forhold som i alt 36 % af lærerne i høj grad eller i nogen grad peger på som en barriere for at omsætte læringsudbyttet af efteruddannelsen i 2008 til praksis. Hovedparten (i alt 64 %) svarer at mangel på mulighed for sparring på skolen i mindre grad eller slet ikke virker som en barriere.

I alt 21 % af lærerne svarer at efteruddannelsen i høj grad eller i nogen grad lå for langt fra praksis i forhold til at omsætte udbyttet til praksis. Hovedparten (i alt 79 %) af lærerne vurderer at denne faktor i mindre grad eller slet ikke har virket som en barriere.

Yderligere analyse af datamaterialet viser at der er forskelle på lærernes oplevelse af barrierer skoletyperne imellem. Tabel 8 viser hvordan lærernes svar fordeler sig i forhold til institutionstype.

Tabel 8
Andel af EUD-lærerne der svarer I høj grad eller I nogen grad på indvirkende barrierer for praksisanvendelse - fordelt på institutionstyper

I hvilken grad har følgende forhold virket som barrierer for at omsætte udbyttet af efteruddannelsesaktiviteter i 2008 til praksis?

	Tekniske skoler (n = 189 – 205)	Handelsskoler (n = 109 - 113)	Social- og sundheds-skoler (n = 70 - 76)	Landbrugs-skoler (n = 11)	Kombinati-onsskoler (n = 118 - 126)	I alt på tværs af institutions-typer (n= 630 - 637)
Mangel på tid	71 %	70 %	78 %	81 %	70 %	71 %
Mangel på ressourcer på skolen	60 %	56 %	53 %	63 %	52 %	56 %
Mangel på ledelsesopbakning på skolen	42 %	23 %	24 %	36 %	18 %	29 %
Mangel på mulighed for sparring på skolen*	43 %	30 %	40 %	36 %	29 %	36 %
Efteruddannelsen var for langt fra praksis*	19 %	24 %	21 %	18 %	21 %	21 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

*Forskellene på oplevelsen af disse barrierer er ikke signifikante

flere af lærerne ansat på landbrugsskoler og social- og sundhedsskoler (hhv. 81 % og 78 %) sammenlignet med lærere ansat ved de andre skoletyper peger på manglende tid som et forhold der i høj grad eller i nogen grad udgør en barriere for at omsætte udbyttet af efteruddannelsen til praksis. 70-71 % af lærerne ansat på tekniske skoler, handelsskoler og kombinationsskoler har tilsvarende vurdering.

I forhold til mangel på ressourcer på skolen vurderer i alt 63 % af lærerne ansat på landbrugsskolerne at dette i høj grad eller i nogen grad virker som en barriere for at omsætte udbyttet af den særlige efteruddannelsesaktivitet i 2008 til praksis. Den tilsvarende andel blandt lærerne ansat på tekniske skoler, handelsskoler, social- og sundhedsskoler og kombinationsskoler ligger mellem 52 og 60 %.

I alt 42 % af lærerne ansat på tekniske skoler peger på at mangel på ledelsesopbakning i høj grad eller i nogen grad har virket som en barriere for at omsætte udbyttet af efteruddannelsesaktiviteterne til praksis. Dette er den største andel sammenlignet med den tilsvarende andel blandt lærerne ansat på hhv. landbrugsskoler (36 %), social- og sundhedsskoler-skoler (24 %), handelsskoler (23 %) og kombinationsskoler (18 %).

Forskellene i forhold til manglende mulighed for sparring på skolen som fremgår af tabel 8, er ikke signifikante. Det samme gælder i forhold til oplevelsen af om efteruddannelsen var for langt fra praksis.

Der kan heller ikke på baggrund af resultatet fra spørgeskemaundersøgelsen påvises en systematisk eller statistisk signifikant sammenhæng når lærernes vurderinger vedrørende barrierer for at omsætte udbyttet af efteruddannelsesaktiviteterne i 2008 til praksis krydses med oplysninger om hvilke indsatsområder deres efteruddannelse ligger inden for.

3.4 Efteruddannelsesindsatsen samlet set

I spørgeskemaundersøgelsen blev de deltagende EUD-lærere afslutningsvis bedt om at tilkendegive deres grad af enighed og uenighed i forhold til tre udsagn vedrørende den særlige efteruddannelse de modtog i 2008. Tabel 9 viser lærernes svar.

Tabel 9
EUD-lærernes vurderinger af det samlede udbytte af den særlige efteruddannelse i 2008
(n = 531-539)

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om udbyttet af den efteruddannelse du har modtaget i 2008?

	Enig	Overvejende Enig	Overvejende uenig	Uenig	I alt
Jeg har oplevet et tilfredsstillende udbytte af min deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter i 2008	34 %	44 %	13 %	8 %	100 %
Set i lyset af den tid jeg har brugt på efteruddannelsesaktiviteter i 2008, er udbyttet tilfredsstillende	36 %	47 %	10 %	6 %	100 %
Jeg har oplevet at udbyttet af min deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter i 2008 har sat sig synlige spor i min praksis	25 %	45 %	20 %	10 %	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse.

I alt 78 % af lærerne er enige eller overvejende enige i at de generelt har oplevet et tilfredsstillende udbytte af deres deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter i 2008, mens i alt 21 % erklærer sig uenige eller overvejende uenige i at de generelt har oplevet et tilfredsstillende udbytte af deres deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter i 2008.

I forhold til den tid der er brugt på efteruddannelsesaktiviteter i 2008, tilkendegiver i alt 83 % af lærerne at de er enige eller overvejende enige i at udbyttet har været tilfredsstillende, mens i alt 16 % erklærer sig uenige eller overvejende uenige i dette.

Hovedparten af EUD-lærerne (i alt 70 %) er enige eller overvejende enige i udsagnet om at efteruddannelsesaktiviteterne i 2008 har sat sig synlige spor i deres praksis, mens i alt 30 % erklærer sig uenige eller overvejende uenige i samme udsagn.

Yderligere analyse af datamaterialet viser en systematisk og statistisk signifikant sammenhæng når lærernes grad af enighed og uenighed vedrørende udbytte af deres efteruddannelse i 2008 krydses med oplysninger om den skoletype de er ansat på. En større andel af lærerne ansat på social- og sundhedsskoler og landbrugsskoler tilkendegiver, sammenlignet med lærere ansat på andre skoletyper at de er enige eller overvejende enige i at de har oplevet et tilfredsstillende udbytte af deres efteruddannelsesaktiviteter i 2008, hhv. 91 % og 90 %. Den tilsvarende andel blandt lærerne ansat på kombinationsskoler og på tekniske skoler er begge steder 81 %, og blandt lærere på handelsskoler er den 72 %. På de tekniske skoler tyder datamaterialet på at utilfredsheden er størst blandt lærerne der hovedsageligt underviser inden for de erhvervsfaglige indgange Bygge og anlæg (72 % er enige eller overvejende enige), Produktion og udvikling (73 % er enige eller overvejende enige) og Bil, fly og andre transportmidler (73 % er enige eller overvejende enige).

85 % og 83 % af lærerne ansat på hhv. social- og sundhedsskoler og landbrugsskoler tilkendegiver at de er enige eller overvejende enige i at deres deltagelse i efteruddannelsesaktiviteter i 2008 har sat sig synlige spor i deres praksis. Den samme vurdering har 69 %, 66 % og 64 % af lærerne ansat på hhv. tekniske skoler, kombinationsskoler og handelsskoler. Blandt lærerne ansat på de tekniske skoler synes utilfredsheden størst blandt dem der underviser inden for indgangen Bygge og anlæg. Her er kun 57 % enige eller overvejende enige i at deres efteruddannelsesaktiviteter har sat sig synlige spor i deres praksis, mens det tilsvarende fx gør sig gældende for 75 % af lærerne inden for indgangen Strøm, styring og it.

Som det fremgår af afsnit 3.2, kan en mulig forklaring på disse sammenhænge være at en forholdsmæssig større andel af lærerne ansat på social- og sundhedsskoler og landbrugsskoler,

sammenlignet med lærerne ansat på de andre typer af erhvervsskoler, har taget fag på diplomuddannelser eller deltaget i kurser der udløser ECTS-point, i 2008. Og netop denne efteruddannelsesform vurderede den største andel af EUD-lærerne at de havde haft størst udbytte af, jf. afsnit 3.2.